

تأثیر سواد فرهنگی کارکنان مراکز فرهنگی شهرداری در توسعه مدیریت محیط زیست شهری در شهرداری منطقه ۱۴ تهران

حسین شادالویی^۱

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۰۳/۲۳ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۰۴/۰۲۳

چکیده

این تحقیق در راستای بررسی تأثیر سواد فرهنگی کارکنان مراکز فرهنگی شهرداری در توسعه مدیریت محیط زیست شهری در شهرداری منطقه ۱۴ تهران شده است. روش تحقیق به کار گرفته شده در این پژوهش از نظر هدف کاربردی، از نظر نوع داده‌ها کمی و از نظر نحوه گردآوری داده‌ها، توصیفی و از نوع همبستگی است. جامعه آماری این تحقیق عبارت از کلیه شهروندان ساکن در شهرداری منطقه ۱۴ تهران می‌باشند که تعداد آنها حدوداً ۴۰۰ هزار نفر می‌باشد. روش نمونه‌گیری در این پژوهش روش نمونه‌گیری ساده می‌باشد. از جامعه آماری مذکور با توجه به ضوابط نمونه‌گیری (بر اساس شیوه‌نامه نمونه‌گیری مندرج در جدول مورگان) تعداد ۳۸۴ نفر به عنوان نمونه تحقیق انتخاب شده و سپس با استفاده از پرسشنامه محقق ساخته در چهار بعد و ۳۲ گویه تنظیم براساس مقیاس پنج‌گزینه‌ای لیکرت، و گویه‌های مستخرجه در نمونه آماری تحقیق مورد پرسش قرار گرفته است. در بخش آمار توصیفی نیز، توصیف داده‌ها در دو بخش متغیرهای زمینه‌ای و متغیرهای اصلی ارائه گردیده و در بخش آمار استنباطی، جهت بررسی فرضیه‌ها از آزمون آزمون کاسکوئر (کای دو) استفاده شده است. با توجه به داده‌های تحقیق می‌توان گفت، بین سواد فرهنگی کارکنان مراکز فرهنگی شهرداری و توسعه مدیریت محیط زیست شهری در شهرداری منطقه ۱۴ ارتباط مثبت و معنی داری وجود دارد.

کلید واژه‌ها: سواد فرهنگی کارکنان، توسعه مدیریت محیط زیست شهری، شهرداری منطقه ۱۴ تهران

^۱ دانشجوی دکتری مدیریت شهری دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران شرق، تهران، ایران.

مقدمه

رشد روز افزون اقتصادی و صنعتی در کشورهای مختلف جهان از یکطرف توانست مردم را باتکنولوژی مدرن آشنا سازد و تجارت را جهانی سازد، از طرف دیگر زمینه را برای زندگی در محیط سالم و عاری از هرنوع آلودگی تنگ ساخت، تشدید فعالیت‌های آلوده کننده در دهه ۱۹۵۰ و ۱۹۶۰ میلادی آغاز شد که بدنبال آن در سال ۱۳۴۷ مجمع عمومی سازمان ملل متحد تصمیم گرفت تا کنفرانس بین المللی محیط زیستی را تدویر نماید.

اولین کنفرانس بین المللی محیط زیستی در ۵ ژون ۱۹۷۲ در استکهلم برگزار شد و طی آن به کشورها توصیه گردید تا از منابع طبیعی استفاده منطقی نموده. کاهش آلودگیها، آموزش همگانی محیط زیست، تحقیقات زیست محیطی و ایجاد سازمانهای ملی و بین المللی حفاظت از محیط زیست را شرمشوق کارشان قرار دهند. همچنان ۵ ژون را به عنوان روز جهانی محیط زیست نام گذاری نمودند.

اما باگذشت زمان و رشد اقتصادی و صنعتی در جهان مسأله حفاظت از محیط زیست آهسته آهسته به چالش جهانی مبدل گردید.

امروزه حفظ محیط زیست به عنوان یکی از ارکان مهم توسعه پایدار در سطح جهان مطرح گردیده است که دستیابی به آن بدون مشارکت راستین و آگاهانه مردم ممکن نیست و زنان را که نصف از پیکر جامعه را تشکیل می‌دهند نمیتوان از این امر مهم و حیاتی مستثنا دانست.

آنها که دهه ۴۰ و ۵۰ را به یاد دارند، اگر اهل کتاب و کتابخوانی بودند، همیشه در کتابفروشی‌ها یا در خانه این و آن، کتابهای قطور و پر حجمی می‌دیدند که روی آن نوشته بود، اطلاعات عمومی. بهراستی این کتابها کسکولی بود از اطلاعات پایه تاریخی، جغرافیایی، ادبی و اجتماعی و... در آن روزگار که اینترنت و گوگل نبود، همه اطلاعات

عمومی مورد نیاز جامعه در این کتابها گرد آمده بود. در آن دوره، سواد فرهنگی به مفهوم عامیانه آن، همین اطلاعات عمومی بود که هرکسی به دلخواه خود می‌توانست آن را به دست بیاورد. اما این تعریف ساده‌ترین و سطحی‌ترین برداشت از سواد فرهنگی است. سواد فرهنگی ارتباط تنگاتنگی با کتابخوانی و خواندن نشریه و روزنامه در یک جامعه دارد. البته در چند دهه اخیر، پدیده‌های دیگری مانند فیلم، تلویزیون و دنیای مجازی و آگاهی از محتوای آنها نیز بخشی از سواد فرهنگی یک جامعه را می‌سازند. بارها شده است که فرهیختگان دل‌سوخته به وضعیت کتابخوانی مردم ژاپن یا کشورهای اروپایی اشاره کرده و حسرت تصویرهایی را خورده‌اند که این مردم در ترن یا اتوبوس یا در پارک نشسته‌اند و کتاب یا نشریه می‌خوانند. در حقیقت این رفتار که فرهنگی است، اشاره به سواد فرهنگی یک جامعه دارد و شاخص‌های آماری نیز نشان می‌دهد تفاوت سرانه خواندن در جامعه آنها با جامعه‌هایی مانند ما، از زمین تا آسمان است و نسبت باسوادی یا بی‌سوادی فرهنگی را در یک جامعه نشان می‌دهد.

سواد فرهنگی شاخص بسیار روشنی برای نقش فرد در جامعه است. هر جامعه‌ای که به نقش فرد اهمیت می‌دهد و مشارکت افراد در آن مهم باشد، بسترهای پرورش سواد فرهنگی را فراهم می‌کند. سواد فرهنگی شناخت یک فرد است، از پیشینه یا تاریخ جامعه خود و جامعه جهانی، جغرافیای خود و جغرافیای جهانی، مناسبات اجتماعی و شناخت نشانه‌های فرهنگی و واکنش بایسته و شایسته به آن. برای فردی که سواد فرهنگی دارد، نشانه‌هایی مانند هشدارهای زیست‌محیطی در دل دشت و کوه و جاده‌ها، تنها یک تصویر نمادین خاموش نیست، بلکه هشدار برای تنظیم رفتارهای فرد با محیط است. بنابراین جامعه‌های پیشرفته برای سواد فرهنگی هزینه می‌کنند که به پایداری برسند، جنگل‌ها را نگهداری

کنند، آب‌ها را آلوده نکنند، میراث مادی و معنوی را زیر دست‌وپا له نکنند، خشونت‌های فردی و اجتماعی را کاهش دهند و در نهایت از سواد فرهنگی، افزاری می‌سازند که فرد در آن جامعه احساس پیش‌روندگی و تعالی داشته باشد.

سواد فرهنگی تنها برای فرد نیست و برای ایجاد رابطه میان افراد نیز هست. تصور کنید که شما در مقام یک کارشناس علوم با یک کشاورز در ترن کنار هم نشست‌اید و مجبور به هم‌نشینی چندساعته هستید. آن چیزی که سبب ایجاد رابطه کوتاه یا بلندمدت می‌شود، دانش و آگاهی مشترک شما از برخی امور است. سواد فرهنگی نقش بی‌بدیلی در هر نوع گفت‌وگویی از هم‌دلانه، انتقادی و هدایت‌گرانه دارد و بسترهای مشارکت فرد را در جامعه ایجاد می‌کند. یکی دیگر از ویژگی‌های سواد فرهنگی، شناخت از فرهنگ دیگری است. شناخت از فرهنگ دیگری روابط فرد را با جهان دیگر یا فرهنگ دیگر سازمان می‌دهد و به او مدارا با فرهنگ‌های دیگری را می‌آموزد. جامعه ما آمیخته‌ای از فرهنگ‌ها و خرده‌فرهنگ‌هاست. پایداری چند هزار ساله جامعه ایران در همزیستی این فرهنگ‌ها و خرده‌فرهنگ‌ها بوده است. اما اکنون هرکدام از ما چه میزان شناخت از فرهنگ مردم دیگر در جامعه خودمان و از فرهنگ‌های دیگر در جامعه جهانی داریم؟ شناخت این فرهنگ‌ها سبب درک و در نهایت احترام متقابل می‌شود. اگر ما در شهر یا روستای خودمان به کسی به سبب نوع گویش و سخنش بخندیم یا او را به سبب پوشاکش دست بیندازیم، این چیزی نیست جز نشانه بی‌سوادی فرهنگی. سواد فرهنگی مانند همه گونه‌های دیگر سواد، باید در آموزشگاه و از پیش‌دبستان آموزش داده شود. رایج‌ترین افزار سواد فرهنگی نیز هنر کودکان و ویژه ادبیات کودکان است. کتاب‌خواندن کودکان یا کتاب‌خوانی برای آنها، گفت‌وگو درباره محتوای کتاب‌ها، عادت دادن کودکان به خواندن نشریه‌های خود، رفتن به کتابخانه برای

هم‌کنشی با کتاب، کتابدار و خوانندگان هم‌سطح خود، مشارکت در شناخت و اجرای موسیقی‌های مناسب، دیدن نمایش یا فیلم و نمایشگاه‌های نقاشی، همه آن چیزهایی است که کودکان را در بستر آموزش سواد فرهنگی قرار می‌دهد. عامل اصلی بقای هر جامعه‌ای سواد فرهنگی است. اگر ما جامعه‌ای با سواد فرهنگی داشتیم، آمارهای نابودی جنگل‌ها، خشک‌باری دشت‌ها، آلودگی‌های زیست‌محیطی، ویرانی میراث فرهنگی و آسیب‌های اجتماعی مان چنین نبود که امروز است.

اهمیت مقوله محیط زیست در جهان معاصر و نقش ویژه آن در زندگی شهری، موضوعی است که نمی‌توان به سادگی از آن گذشت. در دهه‌های گذشته حفاظت از محیط زیست و بحث از حقوق محیط زیست چه در حوزه داخلی و چه در عرصه بین‌المللی، از جمله مباحث چالش‌برانگیز و در عین حال مهم بوده است. توجه دولت‌ها به این موضوع باعث شده تا امروزه حق بشر به برخورداری از محیط زیستی سالم در زمره نسل سوم حقوق بین‌الملل بشر شناسایی شده و از آن به عنوان یک حق مستمر و دارای وضعیت ثابت در حقوق بین‌الملل بشر و همچنین حقوق داخلی اغلب کشورها یاد شود.

لذا به منظور توسعه مدیریت محیط زیست شهری در کشور، در این تحقیق به بررسی تاثیر سواد فرهنگی کارکنان مراکز فرهنگی شهرداری در توسعه مدیریت محیط زیست شهری در شهرداری منطقه ۱۴ پرداخته می‌شود و سؤال اصلی تحقیق عبارتست از این که: سواد فرهنگی کارکنان مراکز فرهنگی شهرداری منطقه ۱۴ تا چه اندازه در توسعه مدیریت محیط زیست شهری در شهرداری تاثیرگذار است؟

چهارچوب نظری

توسعه مدیریت محیط زیست شهری

دنیای صنعتی و نیازهای آن نیز منجر به استفاده هرچه بیشتر انسان از سوخت‌های فسیلی شده است. در این میان نفت و گاز به عنوان سوخت‌های اصلی نقش بزرگی در آلودگی‌های محیط‌زیستی دارا می‌باشد. آلودگی هوا ناشی از سوخت فرآورده‌های نفت و گاز در خودروها، نیروگاه‌ها و کارخانجات از یک سو و آلودگی‌های آن در اثر نشست نفت از نفتکش‌ها و حتی در حین عملیات حفاری و استخراج لزوم توجه خاص به این بخش را فراهم می‌آورد. توجه به این موضوع و رعایت اصول محیط‌زیستی کمک شایان توجهی در حفظ سلامتی افراد و سالم نگهداری محیط زیست در زندگی خواهد داشت (ادواردز، براین، ۱۳۸۷).

یکی از چالش‌های پیش روی انسان‌ها چگونگی روبرو شدن با بحران محیط‌زیستی است که بسیاری معتقدند بر اثر ماده گرایی بی حد و مرز و صنعتی شدن لجام گسیخته در جوامع امروزی پدید آمده است. انفجار جمعیت، نابودی منابع، مصرف بیش از اندازه، گسترش فقر، آلودگی شدید و صنعتی شدن چالش‌های بزرگی را پیش روی صاحب نظران محیط‌زیست می‌گذارد. آنچه نیاز آن بیش از پیش احساس می‌شود اصلاح رابطه انسان با زمین است، یک راهکار برای تجدید توازن طبیعت و انسان (لستر براون، ۱۳۸۷).

حفاظت از محیط‌زیست از مؤلفه‌های مهم عدالت، توسعه پایدار و شکوفایی جوامع درجهان کنون محسوب می‌شود، بنیادی که کشور ما نیز نیازمند توجه شایسته به آن است. در واقع بهره‌مندی از محیط‌زیست سالم در کنار آزادی و برابری از حقوق اولیه بشر به شمار می‌آید. این حق و دسترسی به آن برای همه آحاد جامعه، در تعریف عدالت نیز نهفته است زیرا تخریب و آلودگی محیط‌زیست لطمات جبران ناپذیری را به مردم و به خصوص به طبقه فقیر وارد می‌سازد.

بنابراین در نگاهی جامع به بحث عدالت نمی‌توان بحث محیط‌زیست را نادیده گرفت (معماریان و همکاران، ۱۳۸۵).

بنابراین لازم است برای تقویت ساختار حفاظت از محیط‌زیست مانند بسیاری از بخش‌های دیگر دولت، بخش عمده‌ای از آن به موضوع محیط‌زیست و توسعه پایدار اختصاص یابد و برای تقویت این ساختار و توانمندسازی نیروی انسانی متخصص و ابزارهای تشویقی و نظارتی مربوطه، برنامه‌های راهبردی ارائه شود. یکی از این راهبردها حمایت از برنامه‌های ملی ارتقای فرهنگ و آگاهی محیط‌زیستی به عنوان زیربنای توسعه پایدار از طریق تصویب و اجرای طرح‌های ملی آموزش‌های محیط‌زیستی است (لستر براون، ۱۳۸۷).

نظریه توسعه پایدار شهری، حاصل بحث‌های طرفداران محیط زیست درباره‌ی مسائل زیست محیطی به خصوص محیط زیست شهری است که به دنبال نظریه‌ی «توسعه پایدار» برای حمایت از منابع محیطی ارائه شد. توسعه پایدار شهری نیازمند شناسایی محدودیت محیطی برای فعالیت‌های انسانی در ارتباط با شهرها و تطبیق روش‌های طراحی در این محدودیت‌هاست.

در این نظریه موضوع نگهداری منابع برای حال و آینده از طریق استفاده‌ی بهینه از زمین و وارد کردن ضایعات به منابع تجدید ناپذیر است (Blowers, 1994, p).

نظریه توسعه پایدار شهری موضوع‌های جلوگیری از آلودگی‌های محیط شهری و ناحیه‌ای، کاهش ظرفیت‌های تولید محیط محلی، ناحیه‌ای و ملی، حمایت از بازیافت‌ها، عدم حمایت از توسعه‌های زیان‌آور و از بین بردن شکاف میان فقیر و غنی را مطرح می‌کند. هم‌چنین راه رسیدن به این اهداف را با برنامه‌ریزی‌های شهری، روستایی، ناحیه‌ای و ملی که برابر با قانون، کنترل کاربری‌ها، کنترل بیشتر در شهر و

روستاست می‌داند. این نظریه به مشابه دیدگاه‌های راهبردی، به نقش دولت در این برنامه‌ریزی‌ها اهمیت بسیار می‌دهد و معتقد است دولت‌ها باید از محیط زیست شهری حمایت همه‌جانبه‌ای کنند (Clark, 1992, pp.140-147).

این نظریه، پایداری شکل شهر، الگوی پایدار سکونت‌گاه‌ها، الگوی مؤثر حمل و نقل در زمینه مصرف سوخت و نیز شهر را در سلسله مراتب ناحیه‌ی شهری بررسی می‌کند.

در یک دید اجمالی مبانی نظری مفهوم پایداری در شهر و ناحیه شامل این موارد می‌شود: کاهش آلودگی، نگهداری منابع طبیعی، کاهش حجم ضایعات شهری، افزایش بازیافت‌ها، کاهش انرژی مصرفی، ایجاد جامعه‌ی جنگلی و درختان شهری و نواحی سبز، توسعه‌ی شهرهای کوچک برای کاهش اتکا به شهر بزرگ، کاهش فواصل ارتباط، ایجاد اشتغال محلی، توسعه‌ی متنوع مسکن در مراکز اشتغال، ساختار اجتماع متعادل، حمل و نقل عمومی و کاهش ترافیک جاده‌ای (Berehany, 1994, p46) مدیریت ضایعات بازیافت نشدنی، توزیع منابع و تهیه‌ی غذای پایدار محلی (Edward 1991, pp.218-349).

به این طریق اولاً با جایگزینی منابع و نوسازی آن‌ها، اتخاذ سیاست کاربردی صحیح و محافظت از زمین بالا می‌رود، ثانیاً با توجه به برنامه‌ریزی شهری و ناحیه‌ای و ساماندهی فضا (Herbert, 1992, pp.177-) (181)، توسعه‌ی پایدار شهری حاصل می‌شود.

سواد فرهنگی

مفهوم سواد فرهنگی نخستین بار توسط اندیشمند برجسته‌ای به نام هیرچ در سال ۱۹۸۲ تعریف شد. وی در کتاب معروف خود با عنوان "سواد فرهنگی: آنچه هر آمریکایی باید بداند" استدلال می‌کند که سواد فرهنگی در جامعه‌ی آمریکا، مشتمل بر شناخت کافی از ۵۰۰۰ موضوع مختلف است که یکی از آن‌ها

شناخت

امام خمینی (ره)، رهبر کبیر انقلاب است: ۱) از منظر «درون‌جامعه‌ای» که مشتمل بر شناخت عناصر اساسی تشکیل‌دهنده‌ی فرهنگ ملی و شناخت آن‌دسته از عناصر جهانی است که بر فرهنگ ملی تأثیرگذار هستند؛ ۲) از منظر «برون‌جامعه‌ای» که به معنای برخورداری از سواد فرهنگی در مورد سایر ملت‌هاست. آن‌دسته از شهروندان ایرانی که زندگی فردی و حرفه‌ای آن‌ها در محدوده‌ی مرزهای جغرافیایی کشور تعریف می‌شود، صرفاً نیازمند سواد فرهنگی ملی هستند. سایر شهروندان، به‌ویژه صاحبان کسب‌وکارهایی که با سایر کشورها دادوستد تجاری، صنعتی و دانشی دارند، نیازمند برخورداری از سواد فرهنگی کافی در مورد جوامعی خواهند بود که با آن‌ها سروکار دارند.

سواد، شالوده‌ی آگاهی‌ها و تفکر انسان‌هاست. طبق تعریف، سواد به طیفی از توانمندی‌های موردنیاز برای برقراری ارتباط با دیگران از طریق گفتگو، خواندن، نوشتن و استفاده از ریاضیات اطلاق می‌شود که با به‌کارگیری رسانه‌ها و فناوری‌های مختلف به ظهور می‌رسد و هدف آن ارتقای زندگی روزمره مشارکت جمعی، حل مسائل بشری و توسعه‌ی ظرفیت‌های فردی و اجتماعی انسان و جامعه‌ی اوست. بدون شک دستیابی به اهداف توسعه‌ای در کشور، مستلزم پرورش شهروندانی است که از سواد مفید و کافی برخوردار باشند. به‌سادگی می‌توان نشان داد که فرآیند تحقق این الزام با طراحی یک جریان سوادافزایی آغاز می‌شود. مفهوم سواد فرهنگی (به‌عنوان مجموعه‌ای از سوادهای مذکور) است واز آن به‌عنوان شالوده‌ی توسعه فرهنگی کشور نیز تعبیر می‌شود و راهکارهای مشخصی را برای ارتقای آن پیشنهاد شده و وجود دارد. منظور از سواد فرهنگی، شناخت «میدان‌های» فرهنگی مختلف یا شناخت قواعد نوشته و نانوشته، گونه‌ها گفتمان‌ها، انواع سرمایه‌ها، ارزش‌های فرهنگی موجود، زمینه‌ها و

می‌گیرند. از این‌رو اصطلاح شبکه‌های اجتماعی زیرمجموعه‌ی شبکه‌های اجتماعی به علت بی‌مکانی حاکم بر اینترنت بر علایق افراد و گروه‌ها بنیان نهاده شده‌اند. لذا شبکه‌های اجتماعی بر پایه‌ی مشارکت همگانی بنیان نهاده‌اند (حکیمی، ۱۳۹۱). در واقع، شبکه‌های اجتماعی، مجموعه‌ی سایت‌هایی است که به کاربرانی که دوست دارند این امکان را فراهم می‌آورد تا علاقه‌مندی‌ها، افکار و فعالیت‌های خود را با دیگران به اشتراک بگذارند و بدین‌طریق به تقویت و توسعه‌ی تعاملات اجتماعی در فضای مجازی بپردازند (پمپک و همکاران، ۱، ۲۰۰۹: ۲۲۸).

منظور استعاره‌ی سواد رسانه‌ای به این معنی است که آموزش رسانه‌های جمعی می‌بایست با تاکید بر هر دو مهارت خواندن و نوشتن پیام‌های رسانه‌ای، برای تولید درک، شناخت و فهم پیام از سوی مخاطبان شکل گیرد. به عبارت دیگر همانند آموزش سواد الفبائی. بحث رایجی در زمینه‌ی بهترین و مؤثرترین شیوه‌های آموزش سواد رسانه‌ای و تولید پیام در دو حوزه (نوشتاری و دیداری) باید شکل گیرد؛ و همچنین اینکه چگونه این دو مهارت باید در تعامل باشند، تا سواد رسانه‌ای به عنوان یک واقعیت اجتماعی مطرح شود. «خصوصاً مسأله‌ای که مطرح است این که چگونه ما میان آن چه که روانشناسان فرایندهای پائین به بالا (جزء به کل) و بالا به پائین (کل به جزء) می‌خوانند، تعادل برقرار می‌کنیم. در زمینه‌ی خواندن آیا اولویت نخست در رمزگشایی عناصر زبانی (آواشناسی) است یا این که هدف، تعقیب و تشویق خواننده به دنبال معنی است» (باکینگهام، ۲۳۳: ۱۳۸۹)

سواد اطلاعاتی

جهان امروز با چالش‌های همزمان تکنولوژی‌های ارتباطی و فرهنگی رو به رو است. نخستین چالش، به رسانه و تکنولوژی‌های مرتبط با آن مربوط می‌شود؛ و چالش دوم، از راه‌ها و وسایل پذیرش تکنولوژی‌ها در

ملزوماتی است که بر عمل انسان‌ها تاثیر می‌گذارند. این شناخت، سواد خاصی را در ارتباط با «میدان» معینی در اختیار افراد قرار می‌دهد و به آن‌ها امکان می‌دهد که بدانند چه اتفاقاتی پیرامون آن‌ها در حال وقوع است تا بتوانند در خصوص نحوه‌ی تعامل با آن میدان‌ها تصمیم بگیرند یعنی بتوانند تشخیص دهند که چه رفتارها، کردارها، گونه‌ها یا گفتمان‌هایی در شرایط خاصی مناسب یا مقتضی هستند. از آنجا که معناسازی با توجه به «میدان» صورت می‌گیرد میزان آشنایی افراد با نظام‌های معنایی مختلف (مثلاً زبان بدن و یا مد) و کنش‌های مرتبط با آنها و همچنین توانایی افراد در خوانش و استفاده از نظام‌های معنایی مختلف میزان برخورداری آنان از سواد فرهنگی را تعیین می‌کند.

سواد رسانه‌ای

در عصر کنونی، رسانه‌های اجتماعی عامل تحولات و تغییرات محسوب می‌شوند، لذا این رسانه‌ها نقش تعیین‌کننده‌ای در زندگی انسان‌ها ایفا می‌کنند. از سال ۲۰۰۵ میلادی تاکنون موضوع شبکه‌های اجتماعی مجازی، اصلی‌ترین مشغله‌ی کاربران اینترنت در جهان و به تبع آن در ایران بوده است. روند رو به رشد در طول پنج سال گذشته حیرت‌انگیز بوده است، به نحوی که از میان ۲۰ سایت پربازدید جهان، ۱۲ سایت در تقسیم‌بندی شبکه‌های اجتماعی می‌گنجند. کاربران ایرانی استقبال گسترده‌ای از شبکه‌های اجتماعی کرده‌اند و همان‌گونه که در زمینه‌ی وبلاگ‌نویسی در مقاطعی رتبه‌ی اول جهان (نسبت به جمعیت) به خود اختصاص داده بودند، در شبکه‌های اجتماعی نیز حضور گسترده و فعال داشته‌اند؛ به عنوان مثال پس از راه‌اندازی سامانه‌ی اروکات، ایرانی‌ها پس از برزیلی‌ها، آمریکایی‌ها و هندی‌ها به چهارمین ملیت در این شبکه‌ها تبدیل شدند (رسولی و مرادی، ۱۳۹۱: ۸۵).

شبکه‌های اجتماعی همان رسانه‌های اجتماعی هستند که در فضای مجازی قابل دسترس عموم قرار

شیوه زندگی فردی و نظام اجتماعی، یعنی چگونگی پیوند خوردن تکنولوژی‌ها به شیوه‌های زندگی افراد و هویت ملی آنها مربوط می‌شود. در این دیدگاه، محتوای پیام و کیفیت و معانی آن همراه با پذیرش تکنولوژی‌های ارتباطات به خودی خود مورد تأکید قرار می‌گیرد. اشاعه تکنولوژی‌های ارتباطی، توسعه تکنولوژی‌های اجتماعی را می‌طلبد. واژه تکنولوژی، هم به روند انجام کارها و هم به سیستم تحمیل تکنولوژی گفته می‌شود. تکنولوژی اجتماعی به گونه‌ای عمل می‌کند که فعالیت مردم، به تغییرات اجتناب ناپذیر در نظام اجتماعی منجر می‌شود. در چارچوب دگرگونی تکنولوژیک، مفهوم تکنولوژی اجتماعی با پذیرش یک رسانه خاص و تعبیر پیام ارسالی از طریق افراد و نظام اجتماعی مشخص می‌گردد. عرضه هر تکنولوژی جدید تغییراتی را به دنبال دارد. شاید میزان و تأثیر دگرگونی چندان چشم گیر نباشد؛ چون در اغلب موارد تأثیر دگرگونی برای دوران قابل ملاحظه‌ای و حتی برای نسل‌ها نامحسوس باقی می‌ماند. از دیدگاه تکنولوژی اجتماعی، نیازهای کارکرد تکنولوژی، باید با الگوهای موجود کنش‌های متقابل انسانی سازگار بوده و در نظام‌های اجتماعی دارای معنی باشد. برای آن که تغییرات تکنولوژیک از سوی مردم کشوری پذیرفته شوند باید آن تکنولوژی‌ها، خود را با استانداردهای سنت‌های اجتماعی آنان که به صورت راهنما برای پذیرش و سانسور تغییرات تکنولوژیک، از سوی مردم و هم از سوی حکومت عمل می‌کنند، تطبیق دهند. بدین ترتیب مفهوم تکنولوژی اجتماعی برای هرگونه تغییر تکنولوژیک جنبه حیاتی دارد (هنسون و اومانارولا، ۱۳۷۸).

پیشرفت تکنولوژی ارتباطات در دنیای امروز پیوستگی دو فضای متفاوت واقعی و مجازی را منجر شده است. به نظر می‌رسد بررسی اثرگذاری و اثرپذیری متقابل این دو فضا بر یکدیگر به منظور حل تعدادی از مشکلات ناشی از تکنولوژی‌های نوین به

خصوص در حوزه‌ی ارتباطات و پیش‌بینی مسایلی که در این حوزه برای آینده‌ی بشر سازنده است، ضروری است. این ضرورت از آن حیث است که در حوزه‌ی قدرت و سیاست در جامعه‌ی شبکه‌ای می‌توان اظهار نمود که در آینده وضعیت افراد در شبکه‌های رسانه‌ای تعیین‌کننده‌ی وضعیت آنها در جامعه خواهد بود (لیتوین و همکاران، ۲۰۰۸).

سواد میان فرهنگی

تنوع فرهنگی در ایران عاملی است که می‌تواند دو نقش کاملاً متفاوت ایفا نماید؛ از طرفی در صورت مدیریت صحیح تأثیرات این تنوع گسترده فرهنگی، می‌توان از جامعه‌ای یکپارچه و متحد و با حداقل تنش و تضاد میان اقوام و فرهنگ‌های مختلف برخوردار بود. اما از سوی دیگر در صورت مدیریت نادرست تأثیرات تنوع فرهنگی، شاهد فرپاشی انسجام ملی و بروز خشونت و تنش میان اقوام و فرهنگ‌های ساکن در گستره ایران زمین خواهیم بود. در بررسی لزوم هم-افزایی فرهنگی در ایران، به بررسی دو موضوع عمده و اساسی مدیریت تنوع فرهنگی و پدیده جهانی شدن پرداخته می‌شود که به روشن شدن اهمیت هم‌افزایی فرهنگی در جوامع متنوع در سطوح محلی، ملی و بین-المللی کمک شایانی می‌کند.

تنوع می‌تواند به اشکال گوناگونی ظاهر شود. اقسام تنوع را می‌توان تنوع دینی- مذهبی، تنوع قومی، تنوع زبانی و تنوع ملی برشمرد. از حیث مذهب در ایران تنوع مشاهده می‌شود. دین رسمی در ایران اسلام بوده و اکثریت مردم ایران شیعه مذهب و در میان اعراب خوزستان، اکثریت شیعه و معدودی اهل سنت هستند. حدود پنج هزار نفر از اعراب خوزستان مندائی یا صائبی هستند که نام آنها در سوره بقره، مائده و حج ذکر شده است (قیصری، ۱۳۸۶: ۷۲-۶۴). از حیث مذهبی، کردها به دو گروه سنی شافعی و شیعه تقسیم می‌شوند. کردهای کردستان اغلب اهل سنت و شافعی

مذهب یا یکی از مذاهب چهارگانه اهل سنت (حنفی، مالکی، حنبلی و شافعی) هستند. کردهای منطقه کرمانشاهان و ایلام به طور عمده شیعه بوده و در کنار آن‌ها مسلک‌های دیگری چون اهل حق و علی- الهی نیز وجود دارد. از نظر مذهبی، اقلیت بلوچ‌های ایران اهل سنت هستند و ترکمن‌ها مسلمان و پیرو اهل سنت و بیشتر پیرو مذهب حنفی هستند (صالحی امیری، ۱۳۸۸: ۲۳۷-۲۲۹). به این مجموعه باید پیروان دیگر ادیان الهی از ادیان باستانی چون صائین و پیامبران اولوالعزم همچون ارامنه، آشوریان، کلدانیان، یهودیان (قیصری، ۱۳۸۶: ۷۱) و زرتشتیان را اضافه کرد. اگرچه ایران دارای اکثریت ۶۰ درصدی فارسی زبان است؛ اما وجود شش قومیت عمده ترک، کرد، عرب، لر، بلوچ و ترکمن در درون این واحد ملی، می‌تواند جای تأمل و بررسی داشته باشد (خداداد حسینی و همکاران، ۱۳۹۰: ۵۳). از نظر تنوع زبانی نیز در ایران می‌توان یازده هویت زبانی شامل فارسی، ترکی، کردی، گیلکی، لری، عربی، بلوچی، بختیاری، تالشی، مازنی و ترکمنی را مشاهده کرد (نساج، ۱۳۸۸: ۱۳۶).

متغیرهای مورد بررسی در این تحقیق عبارتند از:

متغیر مستقل: سواد فرهنگی کارکنان مراکز فرهنگی (سواد اطلاعاتی، سواد رسانه‌ای و سواد میان فرهنگی)
متغیر وابسته: توسعه مدیریت محیط زیست شهری در شهرداری منطقه ۱۴ تهران (توسعه و حفظ فضاهای سبز شهری، دفع مکانیزه زباله‌ها در شهرداری و مشارکت زنان در مدیریت محیط زیست شهری)

فرضیه‌های تحقیق

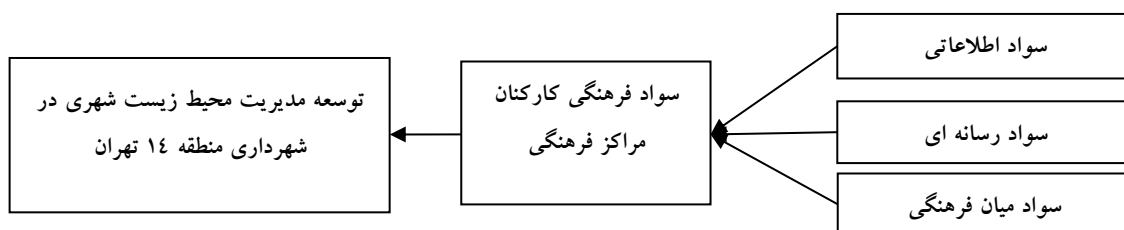
فرضیه اصلی: سواد فرهنگی کارکنان مراکز فرهنگی بر توسعه مدیریت محیط زیست شهری در شهرداری منطقه ۱۴ تهران تاثیر گذار می‌باشد.

فرضیه‌های فرعی

- سواد اطلاعاتی کارکنان مراکز فرهنگی بر توسعه مدیریت محیط زیست شهری در شهرداری منطقه ۱۴ تهران تاثیر گذار می‌باشد.
- سواد رسانه‌ای کارکنان مراکز فرهنگی بر توسعه مدیریت محیط زیست شهری در شهرداری منطقه ۱۴ تهران تاثیر گذار می‌باشد.
- سواد میان فرهنگی کارکنان مراکز فرهنگی بر توسعه مدیریت محیط زیست شهری در شهرداری منطقه ۱۴ تهران تاثیر گذار می‌باشد.

روش تحقیق

اصولاً با توجه به ماهیت تحقیق و متناسب با موضوع مورد بررسی، روش‌های مختلفی وجود دارد. استفاده از هر یک از روش‌های تحقیق به ماهیت و زمینه تحقیق، فعالیت‌های لازم به نتیجه گیری و میزان مسئولیت محقق در مقابل نتایج و اهداف تحقیق بستگی دارد. با توجه به مسائل مطروحه و مطالعه اسناد و مدارک و همچنین مطالعات تحلیلی در خصوص ادبیات تحقیق، پژوهش حاضر از نظر هدف کاربردی و از نظر شیوه‌های اجراء همبستگی می‌باشد. جامعه آماری این تحقیق عبارت از کلیه مدیران صنعت پتروشیمی در استان تهران می‌باشند که تعداد آنها حدوداً

نمودار ۱: مدل تحلیلی تحقیق

۴۰۰ نفر می‌باشد. روش نمونه‌گیری در این پژوهش روش نمونه‌گیری ساده می‌باشد. از جامعه آماری مذکور با توجه به ضوابط نمونه‌گیری (براساس شیوه نمونه‌گیری مندرج در جدول مورگان) تعداد ۱۲۰ نفر به عنوان نمونه تحقیق انتخاب شده است. در این تحقیق داده‌های حاصل از گردآوری پرسشنامه‌ها به دو طریق مورد تجزیه و تحلیل قرار می‌گیرند: در مرحله نخست داده‌ها به شیوه آمار توصیفی مورد تجزیه و تحلیل قرار می‌گیرند که در این قسمت از طریق جداول، اشکال و نمودارها و... به توصیف آنها پرداخته می‌شود. و در مرحله دیگر به روش تحقیق همبستگی، از طریق آزمونهای آماری مناسب رابطه مؤلفه‌های فرهنگی و استقرار مدیریت دانایی مورد بررسی قرار می‌گیرد. در تحلیل استنباطی، همواره محقق با جریان نمونه‌گیری و انتخاب یک گروه کوچک موسوم به نمونه از یک گروه بزرگتر موسوم به جامعه آماری یا جمعیت اصلی سرو کار دارد. پژوهشگر به وسیله داده‌ها و اطلاعات حاصله از نمونه به برآورد و پیشگویی ویژگیهای جمعیت مورد مطالعه می‌پردازد.

یافته‌های تحقیق

فرضیه فرعی اول: «سواد اطلاعاتی کارکنان مراکز فرهنگی بر توسعه مدیریت محیط زیست شهری در شهرداری منطقه ۱۴ تهران تاثیر گذار می‌باشد.»

بدین ترتیب همان طور که در جدول ۱ مشاهده می‌شود، مقدار آماره دوربین واتسون (۲/۰۷۱) در فاصله ۱/۵-۲/۵ قرار دارد، بنابراین فرضیه عدم وجود همبستگی بین خطاها رد نمی‌شود و می‌توان از رگرسیون استفاده کرد. مقدار ضریب تعیین ۰/۲۰۵ می‌باشد که این موید آن است که ۲۰/۵٪ از تغییرات متغیر وابسته به کمک متغیر مستقل قابل تبیین است. با توجه به مقادیر آماره آزمون F و معنی‌داری آن در سطح اطمینان بالای ۹۵٪ معادله رگرسیون معتبر بوده و نتایج آن قابل تحلیل است.

با توجه به جدول ۳ مشاهده می‌شود، سطح معنی داری متغیر سواد اطلاعاتی کارکنان مراکز فرهنگی (۰/۰۰۰) کمتر از ۰/۰۵ است (sig<0.05 و $\alpha=0.05$) در نتیجه متغیر سواد اطلاعاتی کارکنان مراکز فرهنگی وارد مدل رگرسیونی می‌شود. بنابراین با اطمینان ۹۵٪ می‌توان گفت سواد اطلاعاتی کارکنان مراکز فرهنگی، بر توسعه مدیریت محیط زیست شهری در شهرداری منطقه ۱۴ تهران تاثیر گذار می‌باشد و فرضیه فوق تایید می‌گردد. با توجه به مثبت بودن علامت ضریب رگرسیونی می‌توان گفت سواد اطلاعاتی کارکنان مراکز فرهنگی، بر توسعه مدیریت محیط زیست شهری در شهرداری منطقه ۱۴ تهران تاثیر مثبت دارد.

جدول ۱: خلاصه نتایج توصیفی مدل رگرسیونی فرضیه فرعی اول

ضریب همبستگی	ضریب تعیین	ضریب تعیین تعدیل شده	آماره دوربین واتسون
۰/۴۵۳	۰/۲۰۵	۰/۲۰۱	۲/۰۷۱

جدول ۲: آزمون ANOVA فرضیه فرعی اول

منبع تغییرات	مجموع مربعات	درجه آزادی	میانگین مربعات	آماره F	سطح معنی داری
رگرسیون	۱۶/۹۳۶	۱	۱۶/۹۳۶	۵۴/۴۵۷	۰/۰۰۰
خطا	۱۱۸/۷۹۹	۳۸۲	۰/۳۱۱		
کل	۱۳۵/۷۳۵	۳۸۳			

جدول ۳: تحلیل رگرسیونی و ضرایب رگرسیون فرضیه فرعی اول

متغیر	B	خطای استاندارد	ضریب استاندارد شده بتا	آماره t	سطح معنی داری
عدد ثابت	۱/۸۸۱	۰/۱۹۶	-	۹/۵۸۹	۰/۰۰۰
مشارکت فرهنگی زنان	۰/۳۵۹	۰/۰۴۹	۰/۴۵۳	۷/۳۸	۰/۰۰۰

با توجه به جدول ۶ مشاهده می‌شود، سطح معنی داری متغیر سواد رسانه‌ای کارکنان مراکز فرهنگی (۰/۰۰۰) کمتر از ۰/۰۵ است ($\alpha=0.05$ و $\text{sig}<0.05$) در نتیجه متغیر سواد رسانه‌ای کارکنان مراکز فرهنگی وارد مدل رگرسیونی می‌شود. بنابراین با اطمینان ۹۵٪ می‌توان گفت سواد رسانه‌ای کارکنان مراکز فرهنگی بر توسعه مدیریت محیط زیست شهری در شهرداری منطقه ۱۴ تهران تاثیر گذار می‌باشد و فرضیه فوق تایید می‌گردد. با توجه به مثبت بودن علامت ضریب رگرسیونی می‌توان گفت سواد رسانه‌ای کارکنان مراکز فرهنگی، بر توسعه مدیریت محیط زیست شهری در شهرداری منطقه ۱۴ تهران تاثیر مثبت دارد.

فرضیه فرعی دوم: «سواد رسانه‌ای کارکنان مراکز فرهنگی بر توسعه مدیریت محیط زیست شهری در شهرداری منطقه ۱۴ تهران تاثیر گذار می‌باشد.» بدین ترتیب همان طور که در جدول ۴ مشاهده می‌شود، مقدار آماره دوربین واتسون (۲/۰۹۲) در فاصله ۱/۵-۲/۵ قرار دارد، بنابراین فرضیه عدم وجود همبستگی بین خطاها رد نمی‌شود و می‌توان از رگرسیون استفاده کرد. مقدار ضریب تعیین ۰/۲۸۹ می‌باشد که این موید آن است که ۲۸/۹٪ از تغییرات متغیر وابسته به کمک متغیر مستقل قابل تبیین است. با توجه به مقادیر آماره آزمون F و معنی داری آن در سطح اطمینان بالای ۹۵٪ معادله رگرسیون معتبر بوده و نتایج آن قابل تحلیل است.

جدول ۴: خلاصه نتایج توصیفی مدل رگرسیونی فرضیه فرعی دوم

ضریب همبستگی	ضریب تعیین	ضریب تعیین تعدیل شده	آماره دوربین واتسون
۰/۵۳۸	۰/۲۸۹	۰/۲۸۲	۲/۰۹۲

جدول ۵: آزمون ANOVA فرضیه فرعی دوم

منبع تغییرات	مجموع مربعات	درجه آزادی	میانگین مربعات	آماره F	سطح معنی داری
رگرسیون	۱۵/۵	۱	۱۵/۵	۴۹/۲۴۶	۰/۰۰۰
خطا	۱۲۰/۲۳۴	۳۸۲	۰/۳۱۵		
کل	۱۳۵/۷۳۵	۳۸۳			

جدول ۶: تحلیل رگرسیونی و ضرایب رگرسیون فرضیه فرعی دوم

متغیر	B	خطای استاندارد	ضریب استاندارد شده بتا	آماره t	سطح معنی داری
عدد ثابت	۲/۵۰۷	۰/۱۱۸	-	۲۱/۱۸۷	۰/۰۰۰
مشارکت فرهنگی زنان	۰/۴۶۶	۰/۰۳۵	۰/۵۳۸	۱۳/۳۱۴	۰/۰۰۰

جدول ۷: خلاصه نتایج توصیفی مدل رگرسیونی فرضیه فرعی سوم

ضرب همبستگی	ضرب تعیین	ضرب تعیین تعدیل شده	آماره دوربین واتسون
۰/۴۲۶	۰/۱۸۱	۰/۱۷۹	۱/۹۵۴

جدول ۸: آزمون ANOVA فرضیه فرعی سوم

منبع تغییرات	مجموع مربعات	درجه آزادی	میانگین مربعات	آماره F	سطح معنی داری
رگرسیون	۲۴/۶۳۲	۱	۲۴/۶۳۲	۸۴/۶۹۲	۰/۰۰۰
خطا	۱۱۱/۱۰۳	۳۸۲	۰/۲۹۱		
کل	۱۳۵/۷۳۵	۳۸۳			

جدول ۹: تحلیل رگرسیونی و ضرایب رگرسیون فرضیه فرعی سوم

متغیر	B	خطای استاندارد	ضرب استاندارد شده بتا	آماره t	سطح معنی داری
عدد ثابت	۲/۰۴	۰/۱۴۱	-	۱۴/۴۶۷	۰/۰۰۰
مشارکت فرهنگی زنان	۰/۳۲۱	۰/۰۳۵	۰/۴۲۶	۹/۲۰۳	۰/۰۰۰

فوق تایید می‌گردد. با توجه به مثبت بودن علامت ضریب رگرسیونی می‌توان گفت سواد میان فرهنگی کارکنان مراکز فرهنگی، بر توسعه مدیریت محیط زیست شهری در شهرداری منطقه ۱۴ تهران تاثیر مثبت دارد.

فرضیه اصلی: «سواد فرهنگی کارکنان مراکز فرهنگی بر توسعه مدیریت محیط زیست شهری در شهرداری منطقه ۱۴ تهران تاثیر گذار می‌باشد.»

بدین ترتیب همان طور که در جدول ۱۰ مشاهده می‌شود، مقدار آماره دوربین واتسون (۱/۸۱۶) در فاصله ۱/۵-۲/۵ قرار دارد، بنابراین فرضیه عدم وجود همبستگی بین خطاها رد نمی‌شود و می‌توان از رگرسیون استفاده کرد. مقدار ضریب تعیین ۰/۴۱۷ می‌باشد که این موید آن است که ۴۱/۷٪ از تغییرات متغیر وابسته به کمک متغیر مستقل قابل تبیین است. با توجه به مقداره آماره آزمون F و معنی داری آن در سطح اطمینان بالای ۹۵٪ معادله رگرسیون معتبر بوده و نتایج آن قابل تحلیل است.

فرضیه فرعی سوم: «سواد میان فرهنگی کارکنان مراکز فرهنگی بر توسعه مدیریت محیط زیست شهری در شهرداری منطقه ۱۴ تهران تاثیر گذار می‌باشد.»

بدین ترتیب همان طور که در جدول ۷ مشاهده می‌شود، مقدار آماره دوربین واتسون (۱/۹۵۴) در فاصله ۱/۵-۲/۵ قرار دارد، بنابراین فرضیه عدم وجود همبستگی بین خطاها رد نمی‌شود و می‌توان از رگرسیون استفاده کرد. مقدار ضریب تعیین ۰/۱۸۱ می‌باشد که این موید آن است که ۱۸/۱٪ از تغییرات متغیر وابسته به کمک متغیر مستقل قابل تبیین است.

با توجه به مقداره آماره آزمون F و معنی داری آن در سطح اطمینان بالای ۹۵٪ معادله رگرسیون معتبر بوده و نتایج آن قابل تحلیل است.

با توجه به جدول ۹ مشاهده می‌شود، سطح معنی داری متغیر سواد میان فرهنگی کارکنان مراکز فرهنگی (۰/۰۰۰) کمتر از ۰/۰۵ است (sig<0.05 و $\alpha=0.05$) در نتیجه سواد میان فرهنگی کارکنان مراکز فرهنگی وارد مدل رگرسیونی می‌شود. بنابراین با اطمینان ۹۵٪ می‌توان گفت سواد میان فرهنگی کارکنان مراکز فرهنگی، بر توسعه مدیریت محیط زیست شهری در شهرداری منطقه ۱۴ تهران تاثیر گذار می‌باشد و فرضیه

جدول ۱۰: خلاصه نتایج توصیفی مدل رگرسیونی فرضیه اصلی

ضریب همبستگی	ضریب تعیین	ضریب تعیین تعدیل شده	آماره دوربین واتسون
۰/۶۴۶	۰/۴۱۷	۰/۴۰۸	۱/۸۱۶

جدول ۱۱: آزمون ANOVA فرضیه اصلی

منبع تغییرات	مجموع مربعات	درجه آزادی	میانگین مربعات	آماره F	سطح معنی داری
رگرسیون	۲۸/۵۸	۱	۲۸/۵۸	۱۰۱/۸۸۷	۰/۰۰۰
خطا	۱۰۷/۱۵۴	۳۸۲	۰/۲۸۱		
کل	۱۳۵/۷۳۵	۳۸۳			

جدول ۱۲: تحلیل رگرسیونی و ضرایب رگرسیون فرضیه اصلی

متغیر	B	خطای استاندارد	ضریب استاندارد شده بتا	آماره t	سطح معنی داری
عدد ثابت	۱/۵۹۶	۰/۱۷۲	-	۹/۲۶۴	۰/۰۰۰
مشارکت فرهنگی زنان	۰/۴۵۹	۰/۰۴۶	۰/۶۴۶	۱۰/۰۹۴	۰/۰۰۰

خود به دست آورد. ادامه ی این روند به خطر انداختن محیط زیست و منابع طبیعی را به همراه داشته است که در نتیجه نوع انسان را به عصیان در مقابل خود واداشته تا در ارتباط با طبیعت به نگرشی تازه مبنی بر حفاظت و مدارا با آن دست یابند. یکی از اصلی ترین حوزه هایی که به طور بنیادین طی دهه های اخیر به کنکاش در این مسأله برای یافتن راه حل برون رفت از این بحران و نیز ارائه ی راهکارهای حفاظتی و نگهدارنده می پردازد، حوزه ی اخلاق می باشد؛ اندیشمندان حوزه ی اخلاق با تبیین و ارائه ی نظریات مختلف و بیان دیدگاه های متفاوت بر اساس مبانی و اصول خاصی، سعی در ارائه ی راهکارهایی برای جلوگیری از تخریب محیط زیست و نیز حفظ و حراست از آن در حیطه های مختلف دارند. دین مقدس اسلام نیز که همواره در آموزه های ناب خویش با فطرت آدمیان راه میانه را در پیش گرفته، در برخورد با محیط زیست و مواهب طبیعی نیز نه آن چنان انسان را مختار نموده است تا هر نوع تصرفی بخواهد در آن ها بکند و به بهای نابودی این نعمت های خدادادی، زندگی خود را اداره کنند و نه اجازه می دهد انسان محیط زیست را، پروردگار خویش دانسته و در مقابل

با توجه به جدول ۱۲ مشاهده می شود، سطح معنی داری سواد فرهنگی کارکنان مراکز فرهنگی (۰/۰۰۰) کمتر از ۰/۰۵ است ($\alpha=0.05$ و $sig<0.05$) در نتیجه متغیر سواد فرهنگی کارکنان مراکز فرهنگی وارد مدل رگرسیونی می شود. بنابراین با اطمینان ۹۵٪ می توان گفت سواد فرهنگی کارکنان مراکز فرهنگی، بر توسعه مدیریت محیط زیست شهری در شهرداری منطقه ۱۴ تهران تاثیر گذار می باشد و فرضیه فوق تایید می گردد. با توجه به مثبت بودن علامت ضریب رگرسیونی می توان گفت سواد فرهنگی کارکنان مراکز فرهنگی، بر توسعه مدیریت محیط زیست شهری در شهرداری منطقه ۱۴ تهران تاثیر مثبت دارد.

نتیجه گیری

از زمانی که انسان پا به عرصه ی هستی نهاد، برای رفع نیازهایش ناگزیر با طبیعت رابطه برقرار نمود. انسان با ورود به طبیعت در جهت تأمین نیازهای خود با محدودیت هایی رو به رو گردید و این روند تا سده های قبل ادامه داشت. بعد از انقلاب صنعتی، انسان به خاطر به دست آوردن قدرت بیشتر، توانایی بیشتری برای تغییر دادن طبیعت در جهت رفع خواسته های

جنبه درمانی یا توسعه‌ای داشته باشد و نظام فرهنگی اصولاً تعادل بخش و ثبات بخش بین سایر نظام‌های، سیاسی، اقتصادی و اجتماعی از طریق حفظ الگوهای هنجاری است. از اهتمام به حوزه فرهنگی به عنوان یک مقوله جدی مدیریتی دیر زمانی نمی‌گذرد.

تنوع فرهنگی ویژگی جهان کنونی است و امروزه به‌ندرت جامعه‌ای را می‌توان یافت که از نظر فرهنگی همانند و یک‌دست باشد. مدرنیته و صنعتی شدن، برچیده شدن مرزهای جغرافیایی، سهولت حمل و نقل و مسافرت، روند رو به گسترش مهاجرت به شهرها و کشورهای مختلف، شکل‌گیری جوامع جدید در قالب شهرها و کشورهایی که از افراد مهاجر تشکیل شده و سازمان‌هایی که دارای کارکنانی از اقوام و ملل گوناگون هستند، جهان امروز را به ترکیب در هم تنیده‌ای از فرهنگ‌های مختلف و متفاوت تبدیل کرده است.

سوء مدیریت تأثیرات تنوع فرهنگی در جوامع متنوع از جمله جامعه ایران، موجب گسست فرهنگی در جامعه شده و نتیجه آن بروز خشونت و تنش میان فرهنگ‌هاست که انسجام جوامع را از بین برده و به فروپاشی می‌انجامد. بنابراین برخورداری از رویکردی مطلوب جهت مدیریت مناسب تأثیرات تنوع فرهنگی در جوامع متنوع امری ضروری است.

از طرفی جهانی شدن امروز به عنوان یک روند ایجاد فضای واحد اقتصادی، سیاسی و فرهنگی در سیاره زمین شناخته می‌شود. این نشان دهنده این واقعیت است که فرهنگ جهانی روند مختلف توسعه اجتماعی و فرهنگی، ظهور الگوهای جهانی مصرف و مصرف‌گرایی، پرورش شیوه زندگی جهان وطنی، گسترش جهانی گردشگری، گسترش آموزش و پرورش در مقیاس جهانی، و کاهش در حاکمیت دولت‌های ملی را به ارمغان می‌آورد (پتروسکی، ۲۰۱۱).

آن به سجده بیفتد و هیچ گونه اختیاری در آن نداشته باشند بلکه در عین حال به آفرینش جهان به منظور آسایش انسان تأکید شده است. بر این اساس، در جهان بینی اسلامی، مراقبت از محیط زیست وظیفه‌ای الهی و دینی محسوب شده و به ضمانت اجرائی آن نیز در دستورات و توصیه‌های دینی تأکید شده است تا نیک رفتار از بدرفتاران با موجودات و محیط زیست از یکدیگر متمایز شده و به سزای اعمال و رفتار خود برسند. محیط زیست شامل تمام محیط و مکان‌هایی است که انسان بخشی از تعاملات زندگی و لحظات حیات خویش را در آن‌جا سپری میکند؛ مانند: محیط زندگی (شهر، روستا، خانه و...)، محیط کار (ادارات، کارخانجات، باغ و...)، محیط تفریح و استراحتگاه (کوهستان، سواحل دریا، پارک و...)، لذا محیط زیست دانشی است که به مطالعه روابط انسان با محیط اطرافش می‌پردازد. یعنی محیط زیست دارای سه مفهوم مشخص میباشد که تعاملات بین هر یک از این سه محیط با یکدیگر و نیز ارتباطات و تعاملات انسان در محیط‌های یاد شده بین خود انسانها و بین انسان و محیط‌های نامبرده و عناصر موجود در هر محیط در مجموع محیط زیست انسانی را بوجود می‌آورد. (اسلامی و همکاران، ۱۳۹۳: ۲۰-۲۳)

از دیر باز فرهنگ و موضوعات فرهنگی در کانون مطالعات اجتماعی و انسانی جای گرفته‌اند. رشد علوم بین رشته‌ای نیز به توجه بیشتر و بررسی ابعاد فرهنگی، مفاهیم و تعاریف فرهنگی، پژوهش‌ها، نظریه‌ها و مسائل مرتبط با آن از سوی دانشمندان علوم اجتماعی و انسانی در اکثر حوزه‌ها منجر شده است. به دلیل پیچیدگی و تنوع و حساسیت‌ها و ظرافت‌های مقوله فرهنگ، مدیریت آن نیز بایستی از قابلیت‌ها و توانمندی‌های بالایی برخوردار باشد، لذا شناخت آسیبها و عواملی که موجب تقلیل توانمندی‌ها در جهت تحقق اهداف و کارکردهای مثبت هستند موضوع با اهمیتی است، به ویژه اینکه مطالعات عمیق می‌تواند

بحث از حق بر محیط زیست سالم در نظام حقوقی جمهوری اسلامی ایران نیز جایگاه ویژه‌ای داشته و در بالاترین و اصلی‌ترین منبع حقوقی کشور یعنی قانون اساسی به صراحت از آن سخن گفته شده است. اصل پنجاهم قانون اساسی که حفاظت از محیط زیست را وظیفه‌ای عمومی تلقی کرده است، مبین همان مفاهیمی است که امروزه در ادبیات حقوق محیط زیست معاصر برای تبیین حق بودن محیط زیست سالم از آن سخن گفته می‌شود. اما علاوه بر این، قوانین بسیار دیگری در این خصوص وجود دارد که چه قبل و چه بعد از انقلاب اسلامی، قانونگذار مبادرت به تصویب آنها نموده و به صورت مستقیم و غیرمستقیم موضوع محیط زیست را به میان کشیده است. از جمله این قوانین می‌توان به «قانون حفاظت و بهره‌برداری از جنگل‌ها و مراتع مصوب ۱۳۴۶»، «قانون حفاظت و بهسازی محیط زیست مصوب ۱۳۵۳»، «لایحه قانونی حفظ و گسترش فضای سبز در شهرها مصوب ۱۳۵۹»، «قانون نحوه جلوگیری از آلودگی هوا مصوب ۱۳۷۴» و «قانون مدیریت پسماندها مصوب ۱۳۸۳» اشاره کرد. همانطور که مشاهده می‌شود، بسیاری از قوانین زیست‌محیطی در ارتباط مستقیم با زندگی شهری شهروندان بوده و در حوزه مدیریت شهری مطرح است. لذا نهادها و سازمان‌های دولتی و نهادهای عمومی غیردولتی فعال در این بخش به ویژه شهرداری‌ها، نقشی اساسی در اجرای قوانین مزبور ایفا می‌کنند. در واقع، شهرداری‌ها به عنوان یکی از تأثیرگذارترین نهادها در حوزه مدیریت شهری، در محقق ساختن اهداف حفاظت از محیط زیست شهری و به تبع آن برخورداری شهروندان از حقوق زیست‌محیطی خویش، اختیارات و تکالیف قانونی ویژه‌ای دارند که نقش آنها را از سایر دستگاه‌ها و مؤسسات دولتی و غیردولتی متمایز می‌سازد. بسیاری از نقاط جهان، بخصوص کشورهای درحال توسعه، زنان مسئولیت عمده تأمین منابع کافی

برای رفع نیازهای خانواده را بر عهده دارند. در مناطق روستایی، تأمین نیازهای اصلی خانواده مانند آب آشامیدنی، سوخت برای پخت و پز و گرم کردن خانه و علوفه برای حیوانات خانگی بر دوش زنان روستایی است. وابستگی شدید آنان به منابع طبیعی موجب می‌شود که معمولاً بیش از مردان از تخریب محیط‌زیست آسیب ببینند. تخریب محیط‌زیست، به‌طور مستقیم و غیرمستقیم، سلامت این زنان و خانواده‌هایشان را تهدید می‌کند زیرا ناچارند زمان بسیاری را صرف جمع‌آوری هیزم، تهیه آب و غذا و برآوردن سایر نیازهای خانواده کنند. فقر نیز بر وسعت مشکلاتشان می‌افزاید چرا که آنان را در پرداخت هزینه‌های بهداشت و سلامت خانواده ناتوان می‌کند. مواد شیمیایی، سموم و انواع آفت‌کش‌های پراکنده در هوا و آب و زمین، سلامت زنان را در معرض مخاطرات گوناگونی قرار می‌دهد. زنان و دختران در دوره‌های خاصی از زندگی (مثلاً بارداری و...) در مواجهه با این سموم آسیب‌پذیرترند.

منابع و مأخذ

ادواردز، براین، ۱۳۸۷، معماری سبز، ترجمه دکتر محمد رضا مثنوی، انتشارات جهاد دانشگاهی مشهد. اسلامی، س.ح. (۱۳۹۲). اخلاق زیست محیطی: زمینه‌ها، دیدگاه‌ها و چشم اندازهای آینده، سال اول، شماره ۴، تابستان، صص ۷-۳۵.

اسلامی، م.ت و همکاران. (۱۳۸۸). اخلاق کاربردی و کاوش‌های نوین در اخلاق عملی، چاپ دوم، قم: پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی.

باکینگهام، دیوید. (۱۳۸۹)، آموزش رسانه ای، ترجمه حسین سرافراز، چاپ اول، تهران: ناشر دانشگاه امام صادق (ع)

براون، جیمز.ای. (۱۳۶۸)، رویکردهای سواد رسانه ای. ترجمه پیروز ایزدی. سال هفدهم. شماره چهارم، سایت مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم

- اسلامی. www.noormags.com. دسترسی در ۹۰/۷/۷
- حکیمی، رویا. (۱۳۹۱). نقش شبکه‌های اجتماعی بر هویت مطالعه‌ی موردی بر فیس بوک و کاربران کرد، مجله جهانی رسانه، شماره ۱۰.
- براون. لستر. آر (۱۳۸۹)، توسعه و جمعیت (اثرات رشد جمعیت در تخریب محیط زیست)، ترجمه حمید طراوتی، دکتر فرزانه بهار، انتشارات نشر هوای تازه، (ص ۳۷)
- بصیریان جهرمی، حسین و بصیریان جهرمی، رضا (۱۳۸۵). " درآمدی بر سواد رسانه‌ای و تفکر انتقادی". فصلنامه رسانه. ۱۷ (۴). سایت ارتباطات-مدیریت رسانه صالحی امیری، سیدرضا. (۱۳۸۸)، انسجام ملی و تنوع فرهنگی، تهران، ناشر: مرکز تحقیقات استراتژیک مجمع تشخیص مصلحت نظام، چاپ اول.
- خداداد حسینی، سید حمید؛ شاه طهماسبی، اسماعیل؛ شمس الهی، سارا. (۱۳۹۰)، «تبیین جایگاه مدیریت تنوع قومی؛ عامل فراموش شده بهره‌وری در مدیریت کلان فرهنگی کشور»، ماهنامه علمی تخصصی مهندسی فرهنگی، شماره ۵۳-۵۴، صص ۴۴-۵۹.
- رسولی، محمدرضا و مرادی، مریم. (۱۳۹۱). عوامل مؤثر بر تولید محتوا در شبکه‌های اجتماعی، علوم اجتماعی، شماره ۵۶، آبان.
- قیصری، نوراله. (۱۳۸۴)، «تنوع فرهنگی و وحدت ملی در ایران: الزامات نظری و رهیافتی»، پژوهشنامه تنوع فرهنگی و همبستگی ملی (شماره ۸) ناشر: مرکز تحقیقات استراتژیک مجمع تشخیص مصلحت نظام، (۱۳۸۶)، صص ۵۱-۸۴.
- معماریان، حسین و همکاران، (۱۳۸۵)، مجموعه مقالات ششمین همایش ایمنی، بهداشت و محیط زیست در معادن» طراحی دوره‌های آموزشی محیط زیست معدنی».
- نساج، حمید. (۱۳۸۸)، «جهانی‌شدن و هویت اقوام ایرانی؛ با تأکید بر مؤلفه‌های زبان و آداب و رسوم»، دو فصلنامه تخصصی پژوهش سیاست نظری، شماره پنجم، صص ۱۵۶-۱۲۹.
- هنسون، جریس. و اومانارولا. (۱۳۷۸). تکنولوژی‌های جدید ارتباطی در کشورهای در حال توسعه. ترجمه داود حیدری. تهران: مرکز مطالعات و تحقیقات رسانه‌ها.
- Blowers, Andrew. (1994). Planning for Sustainable Environment, A Report the Town and country planning Association, London, Earthscam Pub
- Brehany, nichéal, and Ralph Rockwook. 1994. Planning the Sustainable city region, London, Earthscam pub.
- Christ, W. & Potter, W.J. (1998). Media literacy, media education and the academy. Journal of Communication, 48 (1), 5-13.
- Clark, Micheal. (1992). A Sustainable Economy. London, Earthscam.
- Edward, lemon, and john E.cox (1991). Sustainable Urban Development, strategic consideration for Urbanization nation, Ekistics, vol 58. No2 pp. 218-349.
- Edwards, B (1999). Sustainable Architecture , 2 Th , Architecture press. Oxford.
- Hansen, D.L., Shneiderman, B & Smith, M.A., (2011). Analyzing Social Media Networks with NodeXL: Insights From a Connected World
- Herbert, Girardet. (1992). New Direction for Sustainable Urban living, London, Gaia Book, limited.
- Litvin, S.W., Goldsmith, R.E, Pan, B., (2008). Electronic word of mouth in hospitality and tourism management, Tourism management, Vol. 29, No. 3, pp. 458-468.
- Pempek, T., & et al., (2009). College Students' Social Networking Experiences on Facebook, Journal of Applied Developmental Psychology, Vol. 30, pp. 227-238.
- Petrovski V. (2011). Multiculturalism, globalization and the implications on education. Procedia Social and Behavioral Sciences 15 (2011) 1366-1371.
- Ruminski, H. & Hanks, W. (1995). Critical thinking lacks definition and uniform Evaluation criteria. Journalism and Mass Communication Educator. 50 (3), 4-10.

یادداشت‌ها

¹ Pempek

² Litvin & et al

³ Petrovski